Вікторія КУДЕЛЯ[1],
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту, публічного управління та HR-технологій,
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-0331-0018
Інна ВОЛОХОВА[1],
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту, публічного управління та HR-технологій,
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-0163-7727
Володимир ВОЛОХОВ[1],
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу, комерційної діяльності та економічної теорії,
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-0110-818X

[1] *Український державний університет залізничного транспорту*

Прийняття: 29/04/2026
Рецензія: 13/04/2026
Публікація: 29/05/2026

JEL Класифікатор:
H11, O25, O38

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© Куделя В., Волохова І., Волохов В., 2026

ISSN 2786-5339 (print)
ISSN 2786-5347 (online)

DOI: https://doi.org/10.53920/ES-2026-2-8

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ

У статті здійснено комплексний аналіз ролі державного управління як визначального чинника у забезпеченні національної конкурентоспроможності України в умовах сучасних глобальних трансформацій. Досліджено еволюцію наукових підходів щодо поняття конкурентоспроможності. Обґрунтовано, що в сучасних умовах конкурентоспроможність країни дедалі більше залежить від рівня розвитку інституційного середовища, здатності держави створювати сприятливий інвестиційний клімат та ефективно впроваджувати цифрові інновації. Проаналізовано інструменти публічного управління, які сприяють зміцненню економічної стійкості. Зокрема, увагу зосереджено на впровадженні прозорих цифрових сервісів, таких як екосистема «Дія», механізмах страхування воєнних ризиків та розвитку спеціальних податкових режимів. Водночас визначено ключові виклики, серед яких системний дефіцит людського капіталу, спричинений міграційними процесами, та недосконалість функціонування судової системи. Сформульовано стратегічні рекомендації щодо вдосконалення державної політики, спрямовані на захист прав власності, стимулювання високотехнологічних галузей (зокрема, сектора Defense Tech), та перехід до людиноцентричної моделі врядування. Доведено, що гармоніза-

ція національного законодавства з нормами ЄС та консолідація зусиль держави, бізнесу та громадянського суспільства є критично важливими для успішної повоєнної реконструкції. Це створить передумови для того, щоб Україна змогла стати впливовим інноваційним центром у Східній Європі.

Ключові слова: *національна конкурентоспроможність, державне управління, інституційне середовище, економічна стійкість, публічне врядування, інвестиційна привабливість, євроінтеграція, інноваційний розвиток, капітал.*

Viktoriia KUDELIA, Inna VOLOKHOVA, Volodymyr VOLOKHOV

THE ROLE OF PUBLIC ADMINISTRATION IN FORMING UKRAINE'S COMPETITIVENESS

The article provides a comprehensive analysis of the role of public administration as a decisive factor in ensuring the national competitiveness of Ukraine in the context of modern global transformations. The evolution of scientific approaches to the concept of competitiveness is studied - from the classical studies of Michael Porter and Paul Krugman to modern ideas of the concept of the "entrepreneurial state" proposed by Mariana Mazzucato. It is substantiated that in modern conditions, the competitiveness of a country increasingly depends not on the availability of natural resources, but on the level of development of the institutional environment, the ability of the state to create a favorable investment climate and effectively implement digital innovations. Public administration tools that contribute to strengthening economic sustainability are analyzed. In particular, attention is focused on the implementation of transparent digital services, such as the "Diya" ecosystem, mechanisms for insurance of military risks and the development of special tax regimes. At the same time, key challenges have been identified, including a systemic deficit of human capital caused by migration processes and the imperfect functioning of the judicial system. Strategic recommendations have been formulated to improve state policy aimed at protecting property rights, stimulating high-tech industries (in particular, the Defense Tech sector), and transitioning to a people-centric model of governance. It has been proven that harmonization of national legislation with European Union norms and consolidation of efforts of the state, business and civil society are critically important for successful post-war reconstruction. This will create the prerequisites for Ukraine to become an influential innovation center in Eastern Europe.

Keywords: *national competitiveness, public administration, institutional environment, economic sustainability, public governance, investment attractiveness, European integration, innovative development, capital.*

Постановка проблеми. За сучасних умов глобальних економічних змін, зростання міжнародної конкуренції та стрімкого технологічного прогресу питання забезпечення конкурентоспроможності національної економіки стає принципово важливим. Для України, яка проходить етап структурної трансформації, прагне інтегруватися у світовий економічний простір та відновлює свій економічний потенціал в умовах багатогранних зовнішніх і внутрішніх викликів, пріоритетним завданням є формування стабільних конкурентних переваг. Це є фундаментом для забезпечення тривалого розвитку країни та поліпшення рівня добробуту її громадян. У цьому контексті ключову роль відіграє державне управління національною економікою, яке створює інституційні засади функціонування економіки, визначає стратегічні напрями розвитку та гарантує впровадження ефективної економічної політики.

Державне управління є важливим фактором, що впливає на конкурентоспроможність, адже завдяки регуляторним, економічним і організаційним інструментам створюються передумови для розвитку підприємництва, стимулювання інновацій, підвищення інвестиційної привабливості та модернізації економіки країни. Водночас рівень цього впливу значною мірою визначається якістю інституційного середовища, узгодженістю державної політики та здатністю швидко реагувати на зміни в умовах глобальної динаміки. У зв'язку з цим, дослідження ролі державного управління у зміцненні конкурентоспроможності України є актуальним як у теоретичному, так і прикладному значеннях, адже дозволяє окреслити основні напрями вдосконалення політики держави та забезпечення стабільного економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика державного управління у формуванні конкурентоспроможності національної економіки залишається предметом активних досліджень як серед зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Конкурентоспроможність часто розглядають як результат комплексної взаємодії економічних, інституційних та інноваційних чинників. Значний внесок у розвиток цієї теорії зробив Майкл Портер [1], який акцентував увагу на ролі мікроекономічних аспектів, інновацій і конкурентних стратегій у створенні національних переваг. Він також підкреслив важливість державної політики, яка виконує функцію каталізатора для розвитку конкурентного середовища. У подальших дослідженнях, зокрема, у працях Пола Кругмана [2], конкурентоспроможність розглядається крізь призму продуктивності та ефективності економіки, що актуалізує роль держави у забезпеченні макроекономічної стабільності та високої якості інституцій.

У сучасних вітчизняних дослідженнях конкурентоспроможність трактується не тільки як економічна категорія, але й як комплексний індикатор ефективності роботи системи публічного управління та рівня якості інституційного середовища. Зокрема, у роботі Зубчика О.А., Гребоножко Є.П., Камаран К.К., Єсеннікова К. & Магеррамова А. [3] конкурентоспроможність держави розглядається як важливий аналітичний інструмент для оцінки ефективності державного управління. Цей підхід дозволяє аналізувати взаємозв'язок між адміністративною спроможністю, якістю інституцій та соціально-економічними результатами. У проведених дослідженнях підкреслюється необхідність розширення традиційних методик оцінювання управління за рахунок застосування комплексних індикаторів, серед яких конкурентоспроможність відіграє ключову роль.

Також, розвиток цієї тематики висвітлюється в роботах, що стосуються інституційної спроможності держави. У них наголошується на необхідності реформування системи публічного управління, щоб досягти відповідності європейським стандартам і підвищити здатність реагувати на глобальні виклики. Зокрема, у дослідженнях М. Ковальчука [4] виділено важливість інституційної якості, правової стабільності та ефективних антикорупційних механізмів як основних чинників зміцнення конкурентоспроможності держави.

Питанням у сфері регіонального розвитку та децентралізації присвячені праці Шведуна В.О. та Ахмедової О.О. [5]. У їхніх дослідженнях обґрунтовано стратегічні принципи державного управління конкурентоспроможністю українських регіонів, з особливим акцентом на сценарних підходах щодо соціально-економічного розвитку та адаптації до сучасних викликів. Автори підкреслюють ключову роль територіального чинника у створенні конкурентних переваг регіонів, водночас зауважуючи вагоме значення держави як координаційного центру у формуванні ефективної регіональної політики.

Сучасні наукові дослідження доповнюють традиційні підходи, зосереджуючи увагу на ролі інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності. Зокрема, у працях Чернеги О.Б., Бочарової Ю.Г. [6] робиться акцент на необхідності трансформації економічної політики, спрямованої на підтримку інновацій, розвиток науково-дослідного потенціалу та стимулювання інвестиційної активності. Саме ці складові розглядаються як ключові фактори для зміцнення конкурентних позицій.

Сучасний науковий дискурс демонструє поступове розширення трактування конкурентоспроможності: від суто економічного підходу до її комплексного розуміння як результату гармонійної взаємодії інституцій,

державної політики та процесів інноваційного розвитку. Водночас, незважаючи на вагому кількість проведених досліджень, низка питань, пов'язаних із узгодженням державних управлінських інструментів із новими викликами, такими як цифровізація, безпекові загрози та відновлення після війни, залишається відкритою та потребує подальшого наукового аналізу.

Метою статті є всебічний аналіз та обґрунтування ролі державного управління національною економікою як ключового чинника у формуванні національних конкурентних переваг України в умовах глобальних змін і воєнних загроз. Робота спрямована на аналіз сучасних підходів до публічного менеджменту: від впровадження прозорих правил та забезпечення інституційної стійкості до застосування інноваційних цифрових інструментів, які сприяють підвищенню ефективності вітчизняної економіки. Окремим завданням є виявлення стратегічних пріоритетів державної політики, необхідних для інтеграції України до стандартів ЄС, стимулювання інвестицій і відновлення людського капіталу, що в сукупності має забезпечити перехід країни до моделі стабільної та високотехнологічної конкурентоспроможності у глобальному середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах національна конкурентоспроможність вже не обмежується лише показниками торговельного балансу або обсягів виробництва. На основі аналізу підходів М. Портера [1] та експертів Світового економічного форуму [7], ми пропонуємо визначати національну конкурентоспроможність як здатність країни у рамках вільної конкуренції формувати та підтримувати таке інституційне й економічне середовище, яке гарантує стабільно високий рівень життя громадян та створює сприятливі умови для залучення інвестицій.

Якість життя, в цьому аспекті, є головною метою конкурентоспроможності. Вона містить не лише рівень матеріального доходу, а й доступ до сучасної медицини, якісної освіти, екологічної безпеки та соціальних гарантій. Конкурентоспроможною можна вважати ту націю, яка успішно перетворює власні ресурси на людський капітал, що стає підґрунтям для подальшого розвитку та інновацій [8].

Інвестиційна привабливість слугує інструментом для реалізації цього потенціалу. Держава може впливати на неї шляхом запровадження прозорих правил, забезпечення верховенства права та зменшення регуляторних перешкод. Такі дії сформують привабливе середовище для міжнародного капіталу та кваліфікованих фахівців, які прагнуть працювати в безпечних і передбачуваних юрисдикціях.

У рамках теорії конкурентних переваг Майкла Портера [1] державний вплив описується через модель «ромба». У цій моделі держава не заміщає

ринок, а виконує роль каталізатора. Вона сприяє розвитку спеціалізованих факторів, таких як наукова база та інфраструктура, впроваджує жорсткі стандарти якості, які спонукають бізнес до постійного вдосконалення, і створює умови для здорової внутрішньої конкуренції.

Інституційна теорія, розроблена Дугласом Нортом [9], підкреслює важливість ролі держави у зменшенні транзакційних витрат. Саме державне управління створює базу для формування конкурентоспроможності завдяки захисту прав власності та забезпеченню ефективного функціонування судової системи. За відсутності цих інституційних засад будь-які технологічні чи ресурсні переваги залишаються невикористаними, оскільки інвесторів стримують ризики, що перевищують очікувану вигоду.

Сучасна концепція «Держава-підприємець», розроблена Маріаною Маццукато [10], пропонує розширене бачення ролі уряду як стратегічного візіонера, що спрямовує інвестиції в ключові, але високоризикові напрями розвитку, такі як штучний інтелект, біотехнології та зелена енергетика. У цьому підході теоретична основа державного впливу трансформується: від традиційної моделі «держави-контролера» до інноваційної моделі «держави-платформи», яка забезпечує умови для повноцінного розкриття потенціалу бізнесу і громадян.

Еволюція наукових підходів – від концепції галузевих кластерів Майкла Портера до ідей «держави-підприємця» Маріани Маццукато – чітко демонструє, що сучасний успіх країн неможливий без активної ролі державного сектора. Проте, щоб ці теоретичні моделі призвели до конкретних економічних результатів, їх необхідно реалізувати через чіткі механізми регулювання ринкового простору. Це зміщує акцент від стратегічного планування до ефективної роботи державних інституцій, основне завдання яких полягає у створенні стабільного підґрунтя для бізнес-активності. На цьому етапі теорії набувають практичного змісту, а держава повинна виконувати свої базові функції: встановлення прозорих і справедливих правил ринкової гри, захист прав власності та цілеспрямоване зниження транзакційних витрат. У результаті саме ці чинники визначають динамічність і стійкість економічного розвитку країни.

Державне управління визначає правову основу, у межах якої взаємодіють усі економічні суб'єкти. Ці правила містять не лише закони та регуляторні акти, але й механізми їхнього обов'язкового виконання. Ефективне встановлення таких норм передбачає створення інклюзивних інституцій, що гарантують рівний доступ до ресурсів і можливостей для всіх учасників ринку. Коли держава забезпечує прозорість і стабільність цих регуляцій, вона формує середовище, у якому підприємства зосереджуються на інно-

ваціях і підвищенні продуктивності, а не на прагненні отримати непропорційну вигоду чи уникати обмежень [9].

Захист прав власності є ключовою основою для забезпечення національної конкурентоспроможності [9]. Держава повинна гарантувати кожному суб'єкту виключне право володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї праці або інвестицій, що охоплює як матеріальну, так й інтелектуальну власність, зокрема патенти, авторські права і торговельні марки. Без ефективних державних механізмів захисту власності бізнес вимушений зосереджуватись на короткострокових цілях, а капітал переміщується в більш стабільні юрисдикції.

Попри наявність розвиненої законодавчої бази та конституційних гарантій права власності в Україні, їх реальне впровадження залишається серйозною проблемою для національної економіки. Недосконалість роботи судової системи та складність процедур виконання судових рішень створюють інституційні перешкоди, які зводять нанівець значну частину формальних переваг. Таке розходження між юридичними нормами та практикою їх реалізації відлякує потенційних інвесторів, стримує довгострокові вкладення та суттєво послаблює позиції країни у світовій конкуренції. У таких умовах бізнес вимушений зосереджуватися на мінімізації ризиків замість упровадження інноваційних стратегій розвитку. Здатність держави забезпечити захист приватних інвестицій стає визначальним чинником, що приваблюватиме міжнародні фінансові ресурси.

Також, одним із ключових завдань державного управління є зменшення транзакційних витрат, які охоплюють витрати на переговори, укладення контрактів, пошук інформації й захист прав у судах [11]. За умов надмірної бюрократизації та корупції в держапараті ці витрати є своєрідним «податком на ефективність», що збільшує вартість національного продукту та знижує його конкурентоспроможність. Для зменшення таких витрат держава повинна реалізовувати низку заходів, зокрема: впроваджувати цифрові сервіси, що скорочуватиме кількість посередників і прискорюватиме процеси взаємодії; спрощувати регуляторне середовище шляхом дерегуляції; розвивати ефективну судову систему для оперативного й справедливого вирішення спірних питань. Відповідно, скорочення транзакційних витрат забезпечить бізнесу можливість спрямовувати ресурси не на адміністративні процедури, а на розвиток та впровадження новітніх технологій.

Отже, створення міцного інституційного фундаменту і встановлення прозорих правил взаємодії є важливими складовими економічного розвитку, але їх недостатньо для досягнення істотного прориву. В умовах су-

часних глобальних ринків, які характеризуються високою динамікою та невизначеністю з точки зору безпеки, теоретичні принципи «правил гри» повинні доповнюватися практичними інструментами. Це вимагає переходу від загального регулювання до впровадження ефективних механізмів державного управління, здатних швидко адаптуватися до зовнішніх викликів і стимулювати розвиток пріоритетних галузей. Лише через інтеграцію цифрових технологій, збалансованої фінансової політики та цільових інвестицій держава може перетворити статичну стабільність на динамічну економічну стійкість. Такий підхід – це основа для створення реальної конкурентоспроможності України на глобальній арені.

На теперішній час, цифрова трансформація є одним із найдинамічніших механізмів у сфері державного управління України, істотно впливаючи на прискорення економічних процесів [12]. Екосистема «Дія» виконує роль не лише зручного інтерфейсу, а й потужного інструмента оптимізації бізнес-процесів. Завдяки автоматизації таких процедур, як реєстрація бізнесу та отримання ліцензій і дозволів у режимі реального часу, значно знижується поріг для входу на ринок підприємців. Головним аспектом у цьому випадку є зменшення корупції: усунення людського фактора в процесі прийняття рішень ліквідує можливості для отримання неправомірної вигоди. Переведення державних закупівель і послуг у прозорий цифровий формат забезпечує підзвітність управління, що сприяє зростанню довіри інвесторів до національної правової системи.

Державне управління за допомогою інструментів Національного банку [13] та Міністерства фінансів [14] спрямоване на формування стабільного та передбачуваного середовища, яке є ключовою умовою для довгострокового планування. Монетарна політика на 2025 – 2026 роки базується на таргетуванні інфляції та забезпеченні валютної стабільності, що сприятиме зниженню ризиків курсових коливань для бізнесу [13, С. 6 – 8]. Фіскальна політика зосереджена на збільшенні податкової бази, спрощуючи при цьому процеси адміністрування [14, С. 12 – 15]. Отже, скорочення бюджетного дефіциту та належне управління державним боргом є важливими показниками, які запевнять стратегічних інвесторів у спроможності України виконувати свої зобов'язання, створюючи умови для доступного капіталу на потреби розвитку.

Проте в умовах значної воєнної невизначеності сам факт стабільності не здатний повною мірою компенсувати «премію за ризик». З огляду на це, для мінімізації безпекових ризиків держава запроваджує систему цілеспрямованих стимулів, спрямованих на покращення інвестиційної привабливості українських проєктів порівняно з їхніми альтернативами

в інших державах. Зазначена політика ґрунтується на багатовекторному підході, який інтегрує промислові, фіскальні та фінансові інструменти [15]. У межах функціонування індустріальних парків забезпечується державна підтримка через створення готової інфраструктури та скасування податку на додану вартість і мита на імпорт обладнання [16]. Такий підхід значно оптимізує процес введення у дію виробничих потужностей. Одночасно впроваджуються спеціальні податкові режими, наприклад, «Дія.City», які створюють сприятливі умови для діяльності технологічних компаній, пропонуючи одну з найнижчих податкових ставок у Європі.

Також важливим інструментом для залучення інвестицій стало впровадження багаторівневої системи страхування воєнних ризиків. З одного боку, на національному рівні запрацював механізм часткової компенсації через Експортно-кредитне агентство (EKA) [17], з іншого – діють інструменти міжнародної підтримки інвесторів, що надаються Багатостороннім агентством з гарантування інвестицій (MIGA) [18] та Фінансовою корпорацією міжнародного розвитку США (DFC) [19], які забезпечують покриття політичних і воєнних ризиків для стратегічно важливих проєктів. Застосування цього інструменту забезпечує доступність капіталу, який досі розглядався як занадто ризикований для українського ринку, сприяючи зниженню «премії за ризик» та якісному перетворенню інвестиційного клімату держави.

Реалізація ключових механізмів, таких як масштабна цифровізація та запровадження інструментів страхування ризиків, формує важливий внутрішній імпульс для стабілізації економічної системи. Однак у контексті відкритої світової економіки посилення внутрішньої стійкості неможливо розглядати відокремлено від зовнішньополітичного напряму розвитку держави. І тому, не менш важливим етапом у зміцненні національних позицій, є узгодження внутрішніх управлінських змін із вимогами міжнародних інституцій. Саме здатність держави гармонізувати національні «правила гри» з європейськими стандартами і раціонально використати наявні ресурси для повоєнної реконструкції визначатиме, чи зможе Україна не лише відновитися, а й перетворитися на нову впливову силу на економічній мапі Європи.

Проте втілення цього стратегічного напряму стикається з істотним системним дефіцитом людського капіталу, який слугує основою для функціонування будь-якої інноваційної економіки. Втрата значної частини трудових ресурсів через міграцію та демографічну кризу стала одним із ключових викликів для економічної стійкості та конкурентоспроможності України. У цьому контексті роль держави набуває нового значення, зосе-

реджуючись на створенні умов для розвитку національної економіки та вітчизняного виробника. Основні напрями державного управління повинні бути спрямовані на перезапуск ринку праці, що передбачає реалізацію програм перекваліфікації кадрів, підтримку ветеранських підприємств, а також забезпечення соціальної інфраструктури таких важливих компонентів, як навчальні заклади, доступне житло та якісна медицина. Без таких умов повернення мігрантів до країни стає практично неможливим. Держава повинна діяти не лише в ролі роботодавця, але й як гарант безпеки, високого рівня життя та соціальних стандартів. Водночас необхідно створювати умови, які дозволять конкурувати з європейськими країнами за власних громадян, пропонуючи їм сучасні цифрові сервіси, зручність, а також широкі можливості для самореалізації в рамках відкритої ринкової економіки.

Зосередженість на висококваліфікованому людському капіталі набуває статусу основного чинника, що стимулює структурні трансформації. Це сприяє поступовому відходу традиційної сировинної моделі української економіки, відкриваючи можливості для розвитку секторів із високою доданою вартістю.

Сектор безпеки нині є найбільш динамічним рушієм цього переходу, особливо в умовах воєнних викликів, коли Оборонно-промисловий комплекс (DefenseTech) стає надзвичайно вагомим. Завдяки унікальному бойовому досвіду, а також досягненням у сфері безпілотних літальних апаратів, систем радіоелектронної боротьби та штучного інтелекту, Україна перетворилася на важливий світовий центр оборонних інновацій [20].

Стрімкий розвиток оборонних технологій в Україні свідчить про кардинальну зміну підходів до експортної стратегії держави. Замість традиційного постачання сировинних ресурсів, Україна дедалі активніше пропонує інноваційні високотехнологічні рішення на глобальному ринку. Успіх сектору DefenseTech яскраво демонструє, що продукти, створені в умовах екстремального стресу, мають значний комерційний потенціал. Це не лише відкриває перед країною перспективу інтеграції до глобальних ланцюгів доданої вартості як розробника та технологічного партнера, але й сприяє подоланню традиційної ролі постачальника ресурсів. Така трансформація слугує переконливим доказом того, що саме людський капітал, посилений ефективними державними стимулами, стає ключовим чинником економічного прориву та підтримання стійкої конкурентоспроможності в повоєнний період.

Висновки та пропозиції. Конкурентоспроможність України в сучасних умовах все більше залежить не від обсягу природних ресурсів, а від

якості інституційного середовища, ефективності держави у забезпеченні інвестиційної безпеки та швидкості впровадження цифрових інновацій у сфері державного управління.

Результати дослідження свідчать про те, що Україна демонструє унікальну модель впровадження адаптивного врядування, яка ґрунтується на інноваційних підходах і стратегічних ініціативах. Зокрема, цифровізація, яка втілена через екосистему «Дія», а також розвиток високотехнологічного сектору оборони (DefenseTech), стали ключовими складовими процесу формування національної суб'єктності. Ефективність системи державного управління в умовах європейської інтеграції виявилася тісно пов'язаною зі здатністю гармонізувати національну законодавчу базу із нормативними стандартами Європейського Союзу. Така інтеграція не лише сприятиме отриманню доступу до внутрішнього ринку ЄС, але й забезпечить прозорість регуляторного середовища, що, у свою чергу, сприятиме мінімізації корупційних ризиків та зменшенню транзакційних витрат. Однак одним із ключових викликів залишається дефіцит людського капіталу. Для подолання цієї системної проблеми держава має перейти на людиноцентричну модель управління, орієнтовану на потреби громадян і надання якісних сервісів.

На основі проведеного дослідження можна сформулювати комплекс стратегічних рекомендацій, спрямованих на забезпечення сталого розвитку та економічного зростання України в умовах відновлення після війни. У першу чергу, центральним пріоритетом державної політики має стати зміцнення інституційного середовища, що передбачає завершення судової реформи та впровадження механізмів повної прозорості в діяльності правоохоронних органів. Це зумовлено тим, що ефективне забезпечення захисту прав власності є ключовою передумовою для зниження ризиків для стратегічних інвесторів, а також одним із основних чинників, які сприяють стимулюванню притоку капіталу в економіку країни.

Необхідно одночасно активізувати стимулювання інновацій через впровадження спеціальних правових та податкових умов, схожих на модель «Дія.City», для стратегічно важливих секторів, таких як енергетична незалежність і переробна промисловість. Це допоможе структурно трансформувати економіку та зменшити її залежність від сировини.

Також державне управління має зосередитися на розвитку людського капіталу через створення сприятливого соціального середовища. Це передбачає інвестування у доступне житло та цифрову освіту, що створить умови для повернення кваліфікованих трудових мігрантів і ефективної інтеграції ветеранів у економічне життя.

Особливу увагу слід приділити розширенню експортного потенціалу, передусім через просування українських інновацій у сфері DefenseTech на міжнародних ринках. Такий підхід сприятиме формуванню образу України як глобального технологічного центру безпеки, що, зі свого боку, забезпечить стабільний приплив іноземної валюти та зміцнить її позиції в галузі високих технологій.

Втілення цих стратегічних напрямів забезпечить умови не лише для відновлення економіки до довоєнного стану, але й для зміцнення позицій України як одного з провідних інноваційних осередків Східної Європи. Це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності країни та забезпеченню її довготривалого сталого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Porter M.E. (1990). The Competitive Advantage of Nations. *Harvard Business Review*. 1990. Vol. 68, No 2 (March-April), Pp. 73 – 93. URL: https://hbr.org/1990/03/the-competitive-advantage-of-nations (дата звернення: 06.04.2026).

2. Krugman P. (1994) Competitiventss: A Dangerous Obsession. *Foreign Affairs*. 1994. Vol. 73, No 2 (March-April), Pp. 28 – 44. URL: http://gesd.free.fr/krugman94.pdf (дата звернення: 08.04.2026).

3. Зубчик О., Гребоножко Є., Камаран К.К., Єсенніков К. & Магеррамов А. Концепт «конкурентоспроможність держави» як аналітичний інструмент у дослідженні ефективності державного управління. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління*. 2023. Том 18 №2, С. 49 – 56. DOI: https://doi.org/10.17721/2616-9193.2023/18-8/14 (дата звернення: 13.04.2026).

4. Ковальчук М. Чинники, які впливають на інституційну спроможність держави: порівняльний аналіз України та США. Вісник *Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління*. 2023. Том 19. №1, С. 30 – 33. DOI: https://doi.org/10.17721/2616-9193.2024/19-5/22 (дата звернення: 13.04.2026).

5. Шведун В.О., Ахмедова О.О. Стратегічні орієнтири розвитку державного управління конкурентоспроможністю регіонів України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2025. № 2. DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.2.1 (дата звернення: 13.04.2026).

6. Чернега О., Бочарова Ю. Конкурентоспроможність ЄС: структура економіки, інновації та механізми подолання дисбалансів. *Економіка і організація управління*. 2025. №4 (60). С. 170 – 182. DOI: https://doi.org/10.31558/2307-2318.2025.4.16 (дата звернення: 14.04.2026).

7. World Economic Forum. Growth in the New Economy: Towards a Blueprint. April 2026. URL: https://reports.weforum.org/docs/WEF_Growth_in_the_New_Economy_Towards_a_Blueprint_2026.pdf.

8. United Nations Development Programme. Human Development Report 2023 – 2024: Breaking the Gridlock: Reimagining Cooperation in a Polarized World. New York: UNDP, 2024. 309 p. URL: https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2023-24.

9. North D.C. (1990) Institutions, Institutional Change and Economik Performance. Cambridge: Cambridge University Press. 152 p.

10. Маццукато М. Підприємницька держава: спростування міфів про державний та приватний сектори/ пер. з англ. Київ: Наш Формат, 2023. 280 с.

11. Комбарова К. С., Горбаль Н. І. Менеджмент трансакційних витрат підприємств. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. Том 4. № 2. С. 30 – 36. DOI: https://doi.org/10.23939/smeu2022.02.030 (дата звернення: 18.04.2026).

12. Побережець О. В., Обухіна В. В. Цифрова трансформація у сфері державного управління: теоретичні аспекти. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2024. Том 23, № 2(57). С. 84 – 96. DOI: https://doi.org/10.18524/2413-9998.2024.2(57).324048 (дата звернення: 19.04.2026).

13. Основні засади грошово-кредитної політики на 2024 рік та середньострокову перспективу. Національний банк України. Київ, 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MPG_2024-mt.pdf.

14. Національна стратегія доходів до 2030 року. Міністерство фінансів України. Київ, 2024. С. 12-15. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D0%B4%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B2_2030.pdf.

15. Національна економічна стратегія на період до 2030 року. Кабінет Міністрів України. Київ, 2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text.

16. Закон України «Про індустріальні парки». 2012 (зі змінами). Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text.

17. Деякі питання надання часткової компенсації вартості майна суб'єктів господарювання, знищеного чи пошкодженого внаслідок збройної агресії Російської Федерації, а також часткової компенсації страхових премій за договорами страхування від воєнних ризиків: постанова від 28.11.2025 № 1542. Кабінет Міністрів України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1541-2025-%D0%BF#Text.

18. MIGA's Ukraine Response. MIGA: Multilateral Investment Guarantee Agency. World Bank Group. URL: https://www.miga.org/migas-ukraine-response (дата звернення: 22.04.2026).

19. Investing in Ukraine`s Reconstruction and America`s Security. U.S. International Development Finance Corporation (DFC). URL: https://www.dfc.gov/investment-story/investing-ukraines-reconstruction-and-americas-security (дата звернення: 22.04.2026).

20. Ткач Д. І. Інноваційний потенціал України в умовах війни: тенденції та можливості. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2024. № 75. С. 31 – 35. DOI: https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-75-31-35 (дата звернення: 22.04.2026).

REFERENCES

1. Porter M.E. (1990) The Competitive Advantage of Nations. *Harvard Business Review*. 1990. Vol. 68, No 2 (March-April), Pp. 73 – 93. URL: https://hbr.org/1990/03/the-competitive-advantage-of-nations (accessed: 06.04.2026).

2. Krugman P. (1994) Competitiventss: A Dangerous Obsession. *Foreign Affairs*. 1994. Vol. 73, No 2 (March-April), Pp. 28 – 44. URL: http://gesd.free.fr/krugman94.pdf (accessed: 08.04.2026).

3. Zubchyk O., Hrebonozhko Ye., Kamaran K.K., Yesennikov K. & Maherramov A. (2023) Kontsept «konkurentospromozhnist derzhavy» yak analitychnyi instrument u doslidzhenni efektyvnosti derzhavnoho upravlinnia [The concept of «state competitiveness» as an analytical tool in the study of public administration efficiency]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Derzhavne upravlinnia*, Vol. 18, No 2, Pp. 49 – 56. DOI: https://doi.org/10.17721/2616-9193.2023/18-8/14 (accessed: 13.04.2026).

4. Kovalchuk M. (2023) Chynnyky, yaki vplyvaiut na instytutsiinu spromozhnist derzhavy: porivnialnyi analiz Ukrainy ta SShA [Factors influencing the institutional capacity of the state: a comparative analysis of Ukraine and the USA]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Derzhavne upravlinnia,* Vol. 19, No 1, Pp. 30 – 33. DOI: https://doi.org/10.17721/2616-9193.2024/19-5/22 (accessed: 13.04.2026).

5. Shvedun V.O., Akhmedova O.O. (2025) Stratehichni oriientyry rozvytku derzhavnoho upravlinnia konkurentospromozhnistiu rehioniv Ukrainy [Strategic guidelines for the development of public management of the competitiveness of regions of Ukraine]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok,* No 2. DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.2.1 (accessed: 13.04.2026).

6. Cherneha O., Bocharova Yu. (2025) Konkurentospromozhnist YeS: struktura ekonomiky, innovatsii ta mekhanizmy podolannia dysbalansiv [EU competitiveness: economic structure, innovation and mechanisms for overcoming imbalances]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, No 4 (60), Pp. 170 – 182. DOI: https://doi.org/10.31558/2307-2318.2025.4.16 (accessed: 14.04.2026).

7. World Economic Forum. Growth in the New Economy: Towards a Blueprint. April 2026. URL: https://reports.weforum.org/docs/WEF_Growth_in_the_New_Economy_Towards_a_Blueprint_2026.pdf.

8. United Nations Development Programme. Human Development Report 2023-2024: Breaking the Gridlock: Reimagining Cooperation in a Polarized World. New York: UNDP, 2024. 309 p. URL: https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2023-24.

9. North D.C. (1990) Institutions, Institutional Change and Economik Performance. Cambridge: Cambridge University Press. 152 p. [in English].

10. Matstsukato M. (2023) Pidpryiemnytska derzhava: sprostuvannia mifiv pro derzhavnyi ta pryvatnyi sektory [The Entrepreneurial State: Debunking Myths About the Public and Private Sectors]. Kyiv: Nash Format. 280 p. [in Ukrainian].

11. Kombarova K. S., Horbal N. I. (2022) Menedzhment transaktsiinykh vytrat pidpryiemstv [Enterprise transaction cost management]. Menedzhment ta pidpryiemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku, Vol. 4, No 2, Pp. 30 – 36. DOI: https://doi.org/10.23939/smeu2022.02.030 (accessed: 18.04.2026).

12. Poberezhets O. V., Obukhina V. V. (2024) Tsyfrova transformatsiia u sferi derzhavnoho upravlinnia: teoretychni aspekty [Digital transformation in public administration: theoretical aspects]. Rynkova ekonomika: suchasna teoriia i praktyka upravlinnia, Vol. 23, No 2(57), Pp. 84 – 96. DOI: https://doi.org/10.18524/2413-9998.2024.2(57).324048 (accessed: 19.04.2026).

13. Osnovni zasady hroshovo-kredytnoi polityky na 2024 rik ta serednostrokovu perspektyvu [Basic principles of monetary policy for 2024 and the medium-term perspective]. Natsionalnyi bank Ukrainy, Kyiv. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MPG_2024-mt.pdf.

14. Natsionalna stratehiia dokhodiv do 2030 roku [National Revenue Strategy until 2030]. Ministerstvo finansiv Ukrainy, Kyiv. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D0%B4%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B2_2030.pdf.

15. Natsionalna ekonomichna stratehiia na period do 2030 roku [National Economic Strategy for the period until 2030]. Kabinet Ministriv Ukrainy, Kyiv. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text.

16. Zakon Ukrainy «Pro industrialni parky» [Law of Ukraine «On Industrial Parks»]. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text.

17. Deiaki pytannia nadannia chastkovoi kompensatsii vartosti maina subiektiv hospodariuvannia, znyshchenoho chy poshkodzhenoho vnaslidok zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii, a takozh chastkovoi kompensatsii strakhovykh premii za dohovoramy strakhuvannia vid voiennykh ryzykiv: postanova vid 28.11.2025 № 1542. Kabinet Ministriv Ukrainy URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1541-2025-%D0%BF#Text.

18. Multilateral Investment Guarantee Agency. MIGA's Ukraine Response. World Bank Group. URL: https://www.miga.org/migas-ukraine-response (accessed: 22.04.2026).

19. U.S. International Development Finance Corporation. Investing in Ukraine`s Reconstruction and America`s Security. URL: https://www.dfc.gov/investment-story/investing-ukraines-reconstruction-and-americas-security (accessed: 22.04.2026).

20. Tkach D. I. (2024) Innovatsiinyi potentsial Ukrainy v umovakh viiny: tendentsii ta mozhlyvosti [Ukraine's innovative potential in times of war: trends and opportunities]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, No 75, Pp. 31 – 35. DOI: https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-75-31-35 (accessed: 22.04.2026).